herpy

PILGIFTSGRODOR

Splash-backed Poison Frog

Adelphobates galactonotus

Adelphobates galactonotus är en av de stora pilgiftsgrodorna och kännetecknas av ett klart färgfält över ryggen i orange, gult, rött eller blått mot svarta ben och sidor. Den är dagaktiv, blir ca 4 cm och lever i Brasiliens regnskog söder om Amazonfloden. Den är mer tillbakadragen än de vanligaste pilgiftsgrodorna, och förökningen följer i högre grad årstiderna.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates galactonotus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**4 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**8-12 mån.**
Ägg per läggning	**4-8**
Kläckning	**14 dagar**
Larvtid	**60-90 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Adelphobates galactonotus hör till de största pilgiftsgrodorna. Vuxna djur mäter ungefär 4 cm från nos till kloak och är kraftigt byggda. Hanarna är typiskt sett något mindre än honorna. Arten är mycket variabel i färg: över ryggen kan den vara orange, gul, röd, nästan vit eller blå, medan ben och undersida är svarta. Vissa djur är mönsterlösa, andra har fläckar eller ett nätartat mönster av gult och svart.

Färgformerna räknas som en art. Genetiska undersökningar har knappt hittat någon skillnad mellan dem, och formernas utbredning följer inte något tydligt geografiskt mönster. Arten beskrevs av Steindachner 1864 som *Dendrobates galactonotus* och hör i dag till släktet *Adelphobates*. Artnamnet kommer från grekiska och betyder "mjölkrygg". Färgformerna har i stort sett

samma giftprofil, så färgerna har troligen mer med igenkänning och partnerval att göra än med varning till rovdjur.

Honan är ofta längre och bredare än hanen. Könet kan inte bestämmas säkert förrän djuren är 10-12 månader, och inget enskilt kännetecken är helt tillförlitligt. Ett kallande djur är alltid en hane.

Livslängden i fångenskap är typiskt omkring 10 år, men djur över 20 år är kända. I naturen lever de flesta troligen 4-6 år.

Hudgift: Pilgiftsgrodor bildar inte själva sitt gift utan tar upp alkaloider från vissa bytesdjur i naturen. Vilda djur har därför gift i huden, men styrkan är inte dokumenterad, och uppgiften mild är en uppskattning. Uppfödda djur som får bananflugor och hoppstjärtar utvecklar inte giftet. Huden är tunn och tar upp ämnen, så hantera inte grodorna, tvätta händerna efter arbete i terrariet, och rör inte ögon och mun efteråt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Adelphobates galactonotus finns bara i Brasilien, i södra Amazonområdet. Utbredningen ligger söder om nedre Amazonfloden och sträcker sig ungefär från floden Tapajós och österut mot Amazonflodens mynning. De flesta fynden är från delstaten Pará, och arten finns också i Maranhão, Tocantins och norra Mato Grosso. Kända lokaler är bland annat reservatet Gurupi i Maranhão och parken Cristalino i Mato Grosso, där en gul och svart nätmönstrad form lever. Arten förekommer i många skyddade områden, men har försvunnit från enstaka platser på grund av skogsavverkning och översvämningar från vattenkraftsdammar.

> **Naturlig utbredning:** Brasilien.

LIVSMILJÖ

Adelphobates galactonotus lever i fuktig tropisk låglandsskog och har påträffats upp till ca 600 m. Den håller till på skogsbotten bland löv, rötter, nedfallet trä och gömställen, och den klättrar bara lite. Den verkar föredra skog med många paranötsträd. Äggen läggs på marken, och hanen bär grodynglen till vatten, förmodligen också till regnvatten som samlats i paranötternas skal.

Delar av utbredningsområdet har en tydlig torrtid och regntid, och arten förökar sig mer säsongsbundet än många andra pilgiftsgrodor. Exakta mätningar av temperatur och fukt på livsmiljöerna är inte dokumenterade, så siffrorna under skötsel bygger på erfarenheter från fångenskap. Arten tål en viss störning av skogen och är fortfarande utbredd och lokalt vanlig, men hotas av förlust av livsmiljö och av olaglig insamling.

Skötsel

TERRARIET

Ett par *Adelphobates galactonotus* ska ha ett terrarium på minst 60 × 45 × 45 cm (ca 120 liter). Grodan är stor och äter mycket, och golvytan är viktigare än höjden, så välj hellre ett brett och djupt terrarium än ett högt. En grupp ska ha betydligt mer golvyta än ett par, inte bara mer höjd.

Använd ett levande, planterat terrarium med dräneringslager, en fiberduk, ett fuktigt bottensubstrat och ett tjockt lager löv överst. Ge flera skuggiga gömslen av kork, rötter och växter, och ställ upp foder- och äggläggningsplatser på två ställen, så att en groda inte kan hålla de andra borta.

Se till att ventilationen är god, och täta alla springor vid kablar, dörrar och avlopp så att grodorna inte kommer ut. Låt terrariet köra igång, och bygg upp en stam av hoppstjärtar och gråsuggor innan grodorna flyttar in. Undvik djupt eller brant öppet vatten.

Håll inte olika arter eller färgformer tillsammans. Vuxna djur kan ändra inbördes förhållande när de blir könsmogna, så ha alltid ett extra, inkört terrarium redo om en groda behöver skiljas från de andra.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 21-25 °C, och på natten får temperaturen sjunka till 18-21 °C. Det ska inte finnas någon varm solplats och ingen värmelampa.

Värme är den största faran: temperaturen får inte ligga över 27 °C någon längre tid, särskilt om ventilationen är dålig, och över ca 29 °C är det farligt. Mät temperaturen i grodornas höjd och på flera ställen i terrariet, och kyl terrariet på sommaren.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga på 70-100 %. Spraya dagligen med avkloverat kranvatten, osmosvatten eller källvatten, så att fuktigheten kortvarigt stiger till omkring 90 %, och låt sedan de öppna bladen torka upp lite medan lövlager och gömställen förblir fuktiga. Ständigt immiga rutor, genomblött substrat och stillastående luft är inte tecken på god skötsel.

Arten kan tåla ner till 50 % fukt under korta perioder om det finns tillgång till fuktiga platser, men låg luftfuktighet kan snabbt bli dödlig. Grodor dricker inte, utan tar upp vatten genom huden, så sprayningen är livsviktig. Ett regnsystem med timer håller fukten jämn, även när du är borta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Adelphobates galactonotus behöver ingen vattenskål eller vattenfall när terrariet sprayas regelbundet och har ett fuktigt lövlager. Stillastående vatten i öppna skålar får snabbt bakterier, och djupt eller brant vatten är en risk för grodor som bara klättrar lite.

För avel ställs minst två små koppar med vatten in, där hanen kan lämna grodynglen. Använd osmosvatten med en bit indiskt mandelblad, så att vattnet blir brunt och garvsyrehaltigt, och byt det regelbundet så att det inte blir smutsigt. Grodorna tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig tvål eller rengöringsmedel i terrariet.

LJUS OCH UVB

UVB är valfritt för *Adelphobates galactonotus*. Om man väljer att ge det ska det vara svagt (Ferguson-zon 1) och kombineras med tät skugga, och det ersätter inte kosttillskott. Växterna behöver ljus, så använd en LED-växtlampa som inte värmer upp terrariet. Håll en fast dygnsrytm på ca 12 timmars ljus och 12 timmars mörker.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Adelphobates galactonotus äter små leddjur. Vinglösa bananflugor är basfoder: vuxna djur tar både *Drosophila melanogaster* och lagom stora *D. hydei*, medan nymetamorfoserade ungar behöver de minsta. Vuxna djur tar också små syrsor i knappnålshuvudstorlek. Hoppstjärtar och små gråsuggor är välkomna i alla åldrar och lever ofta i terrariet, och bönbaggar och bladlöss kan ge omväxling.

Arten är en hungrig groda, så utfodra efter djurens hull, ålder och avelsaktivitet snarare än efter ett fast antal. Ge så många flugor som grodorna äter på några minuter.

Foderdjur från kulturer har inte naturens näringsinnehåll och ska dammas med ett komplett kalk- och vitamintillskott enligt tillverkarens anvisning. Starta foderkulturerna innan grodorna kommer.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Adelphobates galactonotus är dagaktiv och ganska lugn. Den syns mindre än de djärvaste pilgiftsgrodorna och gömmer sig gärna, men etablerade djur kan vara ganska synliga när det finns gott om skydd. Om arten kan hållas i grupp beror på kön, ålder och temperament. Ungar som växer upp tillsammans kan bli osams när de blir könsmogna, och ett kompatibelt par är det säkraste sättet att hålla dem.

En grupp kräver stor golvyta, flera foderplatser och många gömslen. Håll utkik efter jagande, brottning, grodor som hålls borta från fodret, viktnedgång och en groda som hela tiden gömmer sig eller sitter högt. Skilj då djuren åt.

Grodorna ska inte hanteras. Huden är tunn och tar upp ämnen från dina händer, och rester av tvål och kräm kan skada dem. Om en groda måste flyttas, locka ner den i en ren mugg med lock.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honan är ofta större och bredare än hanen, och hanen kan ha lite bredare tåkuddar och kallar. Inget enskilt drag är pålitligt, och unga djur kan inte könsbestämmas säkert förrän de är 10-12 månader. Könet bestäms bäst genom upprepade observationer av vuxna djurs beteende: ett kallande djur är en hane, och ett djur som lägger ägg är en hona. Arten blir könsmogen vid omkring 8 månaders ålder, men förökar sig vanligtvis först när djuren är minst ett år. Köp därför flera djur, så att chansen att få båda könen ökar.

PARNING

Adelphobates galactonotus förökar sig mer säsongsbundet än de flesta pilgiftsgrodor och är beroende av växlingen mellan torrtid och regntid. Några veckor med lite mindre sprayning och något lägre luftfuktighet, följda av kraftig sprayning, kan sätta igång förökningen. Gå inte så långt att grodorna torkar ut: terrariet ska fortfarande vara fuktigt i löv och gömställen. Någon vinterdvala är inte känd.

Hanen lockar med ett lågt, ihållande surrande läte och leder honan till ett gömt ställe där äggen läggs och befruktas. Förökningen är svårare och mer oregelbunden än hos de vanligaste pilgiftsgrodorna, så räkna med att behöva ha tålamod.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Adelphobates galactonotus lägger äggen på land: på ett slätt, brett blad, under löv eller kork eller i en petriskål under ett kokosskal. Ställ upp flera äggläggningsplatser. Kullarna är små, vanligtvis 4-8 ägg. Hanen vaktar äggen, och efter kläckningen bär han grodynglen på ryggen till vatten.

Äggen kan stanna i terrariet, där hanen själv flyttar grodynglen till en uppställd kopp. Det är enklast. Alternativt flyttas äggen försiktigt till en ren petriskål med lite vatten och kläcks vid samma temperatur som terrariet. Grodynglen är inte beroende av obefruktade ägg från honan och föds upp på färdigfoder för grodyngel och alger.

Håll grodynglen var för sig i rena bägare med osmosvatten, en bit mandelblad och lite mossa, och ge inte mer foder än de hinner äta. Undvik trängsel, för storleksskillnader, aggression och kannibalism kan förekomma. Använd rena redskap och byt vattnet regelbundet. Grodyngelstadiet varierar, så följ utvecklingen i stället för att gå efter ett bestämt datum.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Äggen kläcks efter omkring 2 veckor. Grodynglen metamorfoserar efter 60-90 dagar, beroende på temperatur, foder och vattenkvalitet. Bakbenen kommer först, sedan frambenen.

När frambenen har kommit fram måste ungen kunna ta sig upp ur vattnet. Flytta den efter en dag eller två till en liten uppfödningsbehållare med lätt tillgång till land, till exempel en snedställd låda med fuktig sphagnum och lite vatten. Den nymetamorfoserade grodan äter inte förrän svansen är upptagen och munnen färdigutvecklad.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna äter först när svansen är borta. Därefter tar de de minsta *Drosophila melanogaster* och hoppstjärtar, och allteftersom de växer kan de ta större flugor. Damma allt foder med ett komplett kalk- och vitamintillskott.

Använd en liten uppfödningsbehållare med löv, växtsticklingar och en stam av hoppstjärtar. Håll ungar av samma storlek tillsammans, och håll utkik efter aggression och djur som halkar efter. När ungarna har blivit robusta kan de flytta till ett mer permanent terrarium med gömställen. Ungarna har stor aptit, så se till att det finns flera foderplatser. Ungarna kan inte könsbestämmas före 10-12 månader.

Hälsa och vanliga misstag

Någon egentlig sjukdomslista för arten är inte dokumenterad, så sök en veterinär med kunskap om amfibier vid tvivel. De viktigaste fallgroparna är:

- Överhettning. Ihållande temperaturer omkring 27-28 °C är en varningssignal, och över ca 29 °C är det farligt. Mät temperaturen i grodornas höjd och kyl på sommaren.
- För torrt terrarium. Låg luftfuktighet utan tillgång till fuktiga platser kan snabbt bli dödlig. Spraya dagligen och håll lövlagret fuktigt.
- Brist på kalk och vitaminer. Foderdjur från kulturer ska dammas med ett komplett tillskott.
- Aggression och stress. Jagande, brottning och grodor som hålls borta från fodret kan kosta djur livet. Skilj rivaler åt.
- Dåligt vatten och orena redskap. Rester av foder och stillastående vatten får bakterier och svamp. Använd rena redskap till

allt.

Kontakta en veterinär om en groda slutar äta, tappar vikt, sitter slö, rör sig dåligt eller har sår eller missfärgad hud. Håll nyinköpta djur åtskilda i 30-45 dagar, så att smitta inte sprids.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.